

ילדים. אבל הפעם השנייה היא שיחזור קשה וכעס שיכלה בנסיבותיו השניים, אולי אף בילדתה המועתקת" (54). הרגשותה כ"מחלאות מקומ" גורמת לגבורה לתחושת ערך עצמית מופחתת. דפנה אינה מצליחה להבין את התנהוגותה החരיגת של אמה, אשר מפאת אבלה ודיכאוןיה המתמשכים, התנהגה גם באירועים ממשכים בקבוץ כאילו היא ימי עצב ואבל. רגשות دقואניים אלו הופנו גם כלפי בתה; אמה אינה מנשכת אותה (בשינוי מנשיקותיו המרפרפות של האב), ודפנה קובלת "את אהבתה היא נוטנת במתות חסד בפרוסות דקיקות שהיא טוחנת לאבק" וمبעה משאלה "רק לשים ראש בחקיקך, אם לא בפעם הזאת, אזי בפעם אחרת" (36).

מערכת יחסים זו גורמת לדפנה להימלט מביתה ולצאת ללונדון⁵⁴ במטרה "לקרווע את השלשלת" (38) "לדחוק אל מתחת לזכרון את בליל המכובדים" (32) ולבנות עצמה זהות עצמאית⁵⁵: "אני מבקשת למצוא את עצמי, אני הרי ילדה חדשה" (35). רגשות הבושה והכעס, שהגבורה חשה כלפי אמה, מוצאים ביטוי בעיר הגודלה; שם היא זועקת נגד העיסוק הבלתי פסק בנושא השואה. היא אינה רואה כל זיקה בין הדור החדש שקס במדינה לבין האירועים שהתרחשו" שם: "עוזם אותו מכל זה. למה אתם חוזרים וدسים בשואה? [...] זה נגמר, אנחנו דור אחר, אנחנו הילדים החדשים. אל תטלו علينا את פרוטות הפחדים שלכם. אנחנו ילדים [...] כל הדברים קרו במקום רחוק. הזמן הוא נדבק רק אל דפי הספרים, איןנו נוגע בו" (35).

השינוי ביחסה של דפנה לאם מתחילה בשעה שהיא עוברת חוויה קשה של חטיפה וניסיון לאונס. במהלך המשע הפיזי שלה במכונית עם חוטפה, היא מזודהה עם החוויות שעברה אמה בשואה, ובשל כך בוחנת מחדש את חייה ואת יחסיה לאמה.⁵⁶ מסע נפשי זה הוא המאפשר לה להשלים עם אמה ולהבנות מחדש את זהותה. במהלך החטיפה יוצרת דפנה אנלוגיות בין המאורעות אותם היא חווה בהווה לבין מאורעות השואה אותם חוותה אמה.⁵⁷ אנלוגיות אלו מסייעות בידה להבין את אשר עבר על אמה ולהכיר כי היא "נקיה מכל אשם ואני לא ידעתני" (52), ומתוך כך להבין את התנהוגות האם

⁵⁴ נוה מביאה על נסיעים אשר "המחסור שלהם בבית מולדיך אצלם צורך לחפש את החסר במקומות שונות למורי ורחוק מכל זיקת עבר, שבולו מצין מרחב אחר, שונה איקוותית ומזהותית" (282; 2002).

⁵⁵ בניית הזהות החדשה באה ליידי בייטוי קיצוני בכך שהגבורה משנה את שם משפחתה ברקוביץ - שם היהודי מובהק, לרנדי - שם חסר זהות יהודית. גם היזעה כי שם אינו דבר של מה בכך" (שם), אינה מוענת ממנה לוותר במשמעות על שמה, למורשת שוויינטור על שם הוא כויתור על זהות.

⁵⁶ גוברים מציאות כי רבים מבני הדור השני חוותו "שואה פרטית" משליהם (המכונה בספרות המכירות "כאב פנטום", טל, 1992; 41). דמיות הדור השני משוחררת את הטראות של החורים ומתחאים אותו לחיהן בהווה, "צדץ להרגשי, להבין, להתקרב, ולהחוות את הרגשות היהודים קורבנות" (1997 ב; 16).

⁵⁷ אנלוגיות כאלה הן, למשל, בשעה שהגבורה נטפסת ביד חוטפה על לא עול בכפה, והיא נאלצת לרצות ("ראוס, רاؤס") באפסיטת כוחות; כשהחוטף מאיים להרוגה, ואין אדם שיחיל לעורתה ("הט שוב מטיים את ולונטיים וושבים לאכול ארוחת ערבע שלחים: לא קרה שום דבר [...] רק תקירת פועטה ברחוב. זה יחולף מייד, [...] הרי לא ראיינו, לא שמענו", 40). והאנלוגיות הולכות וمتurbות: הפקודות שמטיח בה החוטף, בעוד הוא מטפל בפראות את החבל הקשור את ידיה ("יאימה עומדת בין השורות. הוא מניף פרגולו, ימין ושמאל", 42); רגליו הנעלמות בעלי ספרט ("היכן ואתה רגלים כללה. מגפו של הרוץ"). בעל הניסויים, אדוון המומות", 43); הבקbek שתוכנו נשפך בכוח לגורונה על ידי חוטפה ("תשתו ילדים, אנחנו וצאים לטויל", 44); רצונה לשוב הביתה ("אבל אימה, אנחנו לא רוצחים לעזוב את הבית", שם); דפנה ממשת את הכתם שנשר בזרועותיה כזכר לחבל שהיה כרוך עלייה בעת חטיפתה ו"עוברת על קו המשע זהה" (50). ובהמשך הסיפור הקבלה כבר ברורה "היא יודעת שהיא מושעת [...] כך נסעו כולם לפניה" (49). "הרוי כל העקרים אל קצם הם נסעים [...] לשואה יתחנן הנושא לשוב אל שיגרת יומו קדום מה, כי משעה שטמפל גוף על פסים וגלגים יעצה למעשה מהköוי של הצדור החמיישי. והחנהה האחרונה של המשע טמונה בעפר המכסה את הצדור הזה בקרום דק עד מאד" (53).

⁵⁸ שלמה גיורא שוחט, המתיחס לניסיונות ההבנה לשאלת גורל היהודים באירופה, אומר: "כמי שלא היה שם וכאקסיסטנציאליסט לא אשפט אף אחד, וכיודוי אני מקבל את העיקרונות: 'אל תדונן את חברך עד שתתגיע למקומו'" (1992; 17).

ביה התבונתה בימי ילדותה, וכן - במיוחד - להבין את יחסה של האם כלפיה. בסיום הסיפור משתחררת הגיבורת לא רק מחותפה, אלא גם מנישנותיה "לקורע את החוטים" (56), הקשורים אותה לאמה, והיא מבינה כי "לכל איש באה התגלות של שואתו הפרטית" (שם). המשע אותו עברת דפנה בחטיפתה הוא אמן מסע חיצוני, אך עיקרו בתהליכי ההתגברות והחניכה שבמרכז המשע הפנימי שהיא חוות במהלכו. מתוך מסע פנימי זה היא מבינה שמקום אינו בלונדון, העיר הזורה שאליה עלולים לא תשתייך, וברגש חדש זה של השלמה ופיסוס היא מחליטה לשוב הביתה ולהשלים עם אמה. אקט סמלי, המבטא את סגירת המעגל של הגיבורת, הוא הסודר שדפנה לבש את במתוס בדרכה לארץ, אחד מני רבים שסרגה אמה, אותו סיירה לבוש במשך שנים. מסע חטיפתה של דפנה הופך, אם כן, להיות מסע חינכה פנימי, המסייע לה לבנות את זהותה מחדש ולהגיע לידי השלמה עם עצמה ועם הוריה.

בשונה ממיקום המשע הפנימי במסגרת מסע חיצוני בסיפוריה זה של סמל, תהליך ההיפרדות וההשלמה מן האימהות, חלק של מסע פנימי-נפשי, מתרכז בסיפורים רבים אחרים כסיפור מסע לא מבית ההורים החוצה, אלא בחזרה אל בית ההורים או אל מקום משכנה של האם (ביתה או בית החולים בו היא מאושפזת). לעיתים גיססתה של האם עד למותה היא המונעת את התהליך, ולעיתים הוא מתרכז לאחר מות האם (כגון: בזמן הלוויה, בימי ה"שבעה"). במהלך מסעות פנימיים אלה חוות הגיבורות תהליכי של השלמה ופיסוס עם אימן ועם עברן, ובעקבותיהם - ואו במקביל להם - עם עצמן ועם העולם סבין. הפרידה הסופית מן האימהות מאלצת את הגיבורות להתמודד עם מערכת יחסיתן הסבוכה והמורכבת אתן, תולדת השפעותיה המתמשכות של השואה על הניצולות ועל המשפחות שהן הקימו, ולערוך חשבון נפש מר ונוקב גם עם עצמו. נוכחות המוות היא, אם כן, ההזדמנויות האחרונות של בניית הדור השני - אשר רגשות עבר קשים חוצצים בין לאמותיהם - להגיע אתן לפיסוס. תהליך הפרידה, המרכז את רגעי העבר, מאפשר גם את צמיחתן מחדש של הגיבורות ומסייע להן לחוש לראשונה לצד האובדן והנטולgia גם עצמאות והתגברות שלא היו קודם לכך. הפרידה הוא, אם כן, מסע החינכה הנפשי שעוברות הגיבורות בנות הדור השני בדרך לעיצוב זהותן מחדש.